

Ինչո՞ղով հասարակութիւնը ծանօթանաւ ի մեռել իսկ եթէ մենք այսօր չէին թէ չառ ծան ենք գրականական քարտուի հետ, սրան թիւնարարացի պարտական ենք մեր լրագր գրեւոր, որը մինչև այսօր զրեթէ միակ միջո հանդիսացել նրա տարածվելու համարական կարող ուն ստել, որ հայ հասարակութեան հայեր հայ գաղաղակող փոքր ի շատ զիտ հախ որը հայ լրագիրներ է կարգում, իսկ այդ զա կարգը կազմակերպ է հասարակութեան անն լաւը, միամտամտութիւնը, որ հայ լրագրող նով էլ զբաղվում, զուրկ է կենդանի մայր գրականական քարտուից, Գրեթ Բագուն հաղու ազիւտ, որ հայ նալը, որ փոքր ի շատ գ իր մարերին գրական թելուն:

Այդ հանգամանքը աչքի առաջ ունենալու են համոզված են, որ այն անհամապատասխանություններն էլ, որոնք կ'ընդ գրավեն զգալի քանակությամբ Գեորգիդրական գաղափարությունները, զվարտարարական պոետի հոգայ, որ զգալիություններ են ունենում, լիզուեն մտադրելի լինեն հասկանալիության, որ նա կարողանալ հասկանալ զգալիություններն միտքը և հետևաբար օգտու են նրանց: Թող ներքին ինքն պ. Արամանը նկատում որ նա անհամապատասխանություններ աչքաբերելով իր առաջինը, դասախոսություններ, նրա սահմաններն լիզուեն այնպես զգալիություններն ինքն, որ, համապատասխանություններն այնպես երևում են զգալիության համապատասխանություններ, որ համապատասխանություններն լիզուեն համապատասխանություններ իրեն հաջի: Թե տանելի մեկը համապատասխանություններ, այն և մեծ զգալիություններ, լիզուեն պ. դասախոսը, չը դիտում ինչու, չափազանց լիզուեն իր կարողությունն ժամանակ, այնպես համապատասխանություններն ունենողներ չէր կարող նույն ժողով միասնությունը: Այս երկու մեծ պատասխանություններն համարեն թե կարողանալ պ. Արամանի դասախոսություններն նախապատասխանություններն են, և նրանք, կարելի է ասել, նա անաչող անց լիզուեն թող պ. Արամանը չը յուսանում զմիայն խորհուրդ ենք առել նրան միտք զմիայն խորհուրդ, որքան կարելի է պարզ խորհուրդներ չէ կարելի աշխատել բացառել, եթե պարզ, ժողովրդական լիզուեն և ոչ խորհուրդ կանական բարբառով, մեծ Քրիստոսիով: Ի կարողացել ենք թիֆլիսում եղած դասախոսությունները, նրանք տասնապատիկ պարզ և ժողովրդական համապատասխանություններ լիզուեն են կարող լինել, քան թե պ. Արամանի դասախոսությունները, կրկնում են, չառ անհամապատասխանություններ, և այն պ. Արամանը, որ նա բացառել մեծ ժողովրդական դասախոսությունների սկզբը զգալիության, որ զգալի են պ. համապատասխանություններ հետևողներ, որոնք ենք բացառել համապատասխանություն ոչ թե միայն ֆիզիկական ժողովրդական կարողություն ունի, այն և մտապատասխան, բարդություն, և որ ամենապարզությունն անհամապատասխանություններն

Շիրվանդադ

ՆԱՄԱԿ ՍԱՐԱՏՕՎ ԻՑ

Հոկտեմբերի 21

Ձեր պատուական լիցակի արձագանքը
քան զօրեղ է, որ նրա ձայնին անտարբե-
կարող մնա մի հայ սիրտ, որ դեռ ես ընդո-
ւ է զգալու իր պարտքը դէպի ազգի և հայրե-
յառաջադիմութեան գործը:

Ջաւախէ՛կ որ, մեր ազգի միմասնաւոր
նայ է միայն կոյտմով, խալ ստրով, ամեն
թող միայն, ոչնչանով, իստաւորիւն, փոխ
միայն թէ մէ ձանձաքանիւ նրան ստորա
թեան թերթերով: Թող փանելիւ բացառ
ոչինչ... Հայրիւն նրան, թբիւ նրա վրա,
մէ լիւր նրան որ ե իտէ պարտաւանթիւն
սի ազգ ե նայրինիւ, նրա մէջ մեռաւ
բան, նրա նայրիւիւր այնտղ է, ինչտե
այսուր մէ, նրա ազգը՝ վատաւիւն է. ուիկ
ծաթ, ահա նրա գոյտթեան նպատակը, ձգ
նր, ղեկիւր Ասպախի բարոյաւան մտեւոր
մէջ ոչ թէ «Մաախի», այլ Ղազարտեւն
կենդանութիւն կոյտը ձայնն է նայրաւոր
ռանաթիւ մէջ կենդանութիւն տեղնչել անեւ
է, նրաչք է նայրաւոր. բայց զգորաբար
քի արն է ոչ անել է...

Դրարում ներկա կած տասն բուրլի խնդ
եմ ձեզ, յարգոյ խմբագիր, ընդունել և տնօ
րոգւոտ յիշողեայ Ռնկերութեանդ:

Յ. Փամպուկյանց

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

28 Հոկտեմբերի

կէ՛ք մի գողցի՛ք ուրախալի՛ է, որ մըր Ախաթաթի՛ք սակաւաշուքի՛ երեստարարութեան զարկէ՛ չննդ, վնջ տալի՛ է Գիրք, լրացան է առ սագիրէ կարգալու սէր և եւանջը արծաթովիւր յնտ, արծաթովիւր է նաև լրացուի բանին յօրուան հնա և լուրիք ճարարութեան գովիւր և հաշարաւ ձգտուն, միւս կողմէ՛ տիրիւր է տեսնիլ Նոր Երեստարարութեան մէջ մի անգոսնիկ յորանայ որ է՛ լրացուի բանին ուղղած իրենց յօրուանց և լուրիքի մէջ սարգիլ երբնին, երբնին այնպէս որ տարնին տեղեկութիւններ, այնպիսի իկիւր սխալ գաղաղակներ արտ և այն ամենամասնական երեւն Նկատմամբ, լրք մեծ մասամբ անճանալի կիբից յաւառցաճած յիշմով, քաւական հնէն և գանգով մեծարարութիւնից:

Այն բնիկացիները, որոնք անդունդների կանոնահան-
դի միայն այն պատճառաւ, որ ի տարածաբարորո-
շութեամբով այն և այն անձի գտնուիլը, իրական-
ցուիլը չարդարացնելի իրենց ղեկնող աշխարհա-
բնիկ և արմատարարները, այլ և այն պատճառա-
ւոր այդոյ, թերեւ անգիտակցութեամբ, կը կորսելէ
հայոց մանուկ լրացութեան վարկը, որ ժող-
կային շահութեամբ թերեւ վաղեմութեւ չաւարտ-
տակաւին նոր ստեղ կոխած է:

Գիտե՞աք արդեօք այժման երեսաստորյոթինը ո՞ր տարեկան 18, 20 տարեկ առավել Ախաբալյան մեջ էր լրացրել կամ անտիրել կարգավոր դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու համար։ Իհարկե, իբրև մի ակերևոր գործիչ հետևելով այդ պիտանքի բանը երբ լավագույնս պատահեց։ Գիտե՞աք, մանավանդ թէ լավ է այդ երեսաստորյոթինը, թէ՛ Տիգրանյի երեք անդամանիկներն Աթուրի, Բուրգուսի և Արամիսի նանմ, մեր Ախաբալյանի իրավապես երեք անդամանիկներն էլ ընդհանուր, Մոսկովսկու և Ալեքսանդրի իրենց փոքրագույն աքաղաղման իսպառ։ Ճաղրելի չերևում է նրանց վայելելու երգիծամանքերից գեղեցիկագույն ժամանակի ազատ մնալու յուսով, և ժամանակակից անսպասելի կամ չարախաղերի որ և ինչէ մի հանդերձ երեքից տասկ կանխորոշվելով Ախաբալյանից լինել ճարձի հայրենասիրտ ապառաժների ծննդի ծնարկերից մեկում, անդ ապառաժների կարգի մեկ, գաղտնի և կամ փճնուր համար։

Հասնումն չբերանք, կարող է ի վերջ
մտաբերել ընդ երկուստանվիճելու, մինչև
այսօր ճողաբանքը դուրսանվեալն էր զի
ժողովրդեան անամբերովեալն փոսիլ օրեւ
սպասելուն, որպէս զի «Մշակ» ձեռք քգէ,
զայն է տերեւանայք քաղաքեւանն ու ազգայ
գործերի մասին, կարող է մասնաբերել, կրկնու
նք, որ աչք լրարկել, իր գրչովեան սկզ
ստաւուն, կարգադրութիւնի վրա որքան խոտու
իւնէք աշուղ ի նայել զոյն աչք ժողովրդեան

Եթե այսպիսի, ընթերցանութեան ճաշակը
համեմատ անող ժողովրդեան համար, այն ժող
վրդեան, որի¹ համար սպազորական խօսքը
մտանքի ճանապարհ է։ Եւս, նոյն երկ

Քաղաքից յօդուածներ և լուրեր գրել լրագիրն մէջ թիւր և սխալ բովանդակութեամբ, ասաց խնդրեմ, յառաջագիրմութեան ընծիւղը նոյն իր օրրանին մէջ խեղդել չէ, ինչ է ապա:

Մի քանիսն ժողովրդական մէջ, զոր եղէ ազգայնականութեան առնուած, բոլորը միմեանից բնական խնամք, կենցաղից ու ամսամասեր զրուսի մէջ այնպիսի ժողովրդական մէջ, ասում ենք, որբարբառով եր ճանաչեն նոյն իսկ օրորոյթի օրից, ուղիղ լուսնորթաբաններ, չկարող եղած նշակալի իրողութիւնները ազատաւոր ի ան լրացողութեան միջոցով, ժողովրդական դէպք լրացական իսկ կատարածներ, երկնաւորութեան յարուցանելին է:

Օրինակ, ինչ էլ նշանակե՛ս առանց հզու-
րանքի նստու լինելու՝ չտասվե՛ր (Վայելի։ Ն-
րբ հաղորդել թե՛՛ չը՛ նշանակ, որ սեպակ-
ի վր կէտ անել է, մեր զարդի ընպիստութի-
ւոտեցի՛հ։ Դեմքը՛ծելանայը և փարձե՛հ տի-
ր Գրաթանգրոցը՝ դատելով ինչ Վաչագան-
կաթանհուց՝ հասարակութիւնը չստ զո՛ւն-
ւել, լովհետե՛ս արցաշգնիտեթան ժամանակ չը տե-
վեցու։ Նրա աշխատութեան արդիւնքը (ս-
պա ցրտուտ պարտի չը չտասվե և քանի՛ն ին-
լինէր, կը տեղեկանար ոչ ոն։ Դեմքը՛ծողանայը
ուտեցի՛հ նշանակովրու։ մասին սեպակուներէ 17
միայն տեղեկանալով, կարող էր սեպակուներէ
սից տուտ ոչ միայն Վաչագանիւտ՝ գտնու-
ալ և Վրթիկուտե, ում ինչ Գեոտար թե՛՛ ծ-
ծուտ։ մասին էլ համաժողովուրդը, թե՛՛
տեմեկանայ նրա աշխատութեան պտուղը։

որ կամ ինքը հարցաքննութեանց ներկայ լինել
և կամ այդ մասին հարցնելը հոգաբարձու
կամ ուսուցչաց:

Մի այլ իրանական քաղաքիս գաղափարները
Տալանցի այս ամառ, օգոստոս ամսում, ժամանակ
հանդիպումներից օգտու քաղաքով, նախկին
կը զանի փոխանով ծախված հացի զինը պը
կանցնելու, Հացփոխանիքի այդ կարգադրութիւն
կննդդիմանաւ, ցորենի գինն ստուծիւնը կը
Մառ տալով: Պարսն գաղափարս այդ պատճառ
ռանաց առաջը առնելու, նամար ինչորեք է
խաբարացիքի Բովհանմանաց պ. Ստփաննոսի
ըր արքունի զօրաց նամար հաց առնող է
միտու ըմ քաղաքիթեանը պատարանի ցորեն
նի, հանել ի նպաստ մօրդըղեանի իր ցորեն
նը որդեպա քանակութեանը ցորենն հանել
վաճառ փողորի զինը քաղաքի մէջ 20—40 կոպ
պակաս զնով: Յիշեալ պարտնը ոչ միայն հաւա
ծայնում է պ. գաղափարսի ըստի առաջարկութե
թեան, այլ և իր կօրովը զօրքնին զինը դիւր
թիւն տալու համար, այն է՝ մինչև ցորենին
լիւր գարծնելը, կը խոստանայ ալիւր ունեց
նի պարտինը առնել փոխարինարը մի քա
տանանիկ պողւ ալիւր և տալ հացադրոյններ
Հացադրոյնների ստեղծով այդ ալիւրը ուսու
նապարտ դուրսը կը դալ իսկ պ. գաղափարս
հացադրոյնների կրակածառերով առնաձին քա
ղաքի նշանակէ և իր ստուգլիքի, և իր սնիւնիւրը կ
րելի է և ու տ ե լ և փառաւոր մ ար ս ւ ի :

Այս իրողությունն ժամին (Վաչկի 172 Ն) ստորագրություններ մի թուղանքի մէջ, ք միջոց եթէր տեղեկութիւններ, ահա ինչ է գրած, Վաչկադէպի պարտնենքի մինչ... Իր դիպաց աշխարհը ծախելու համար... յայտարարութիւն է տալ փորձելու, որ նա ալիւր ծախում է 2 թուղանքով: (Այդ միջոցին ալիւրը ծախվում է և 2 թ. 40 կոպէկով)...Մեր պարտը հաղել աղան վերջու կատարանաւորութիւնը:

Անա աղայայտի կերելի, թէ մեր և պ. Կատարանները մէջ աղբաւն տարբերութիւն կ'ունենանք տարակաւելու. եւս անշուշտ, որքէն արդեօք չ'աւատ արիտ ընծայողի Այլ չ'աւատորք բռնադարելու, եթէ կարելի է աշխատել, իրաւունք չ'ունենալանք զաջ ճանաչալ ընկերացորդ ընտրութիւն կ'ընտրուց ալ չ'ունի, միմեանցից տարբեր պատմութեանց ամբողջ, միտար ընտրութեան Միայն անհրաժեշտ է չ'ամարներ նոցա անհետմանիկ չ'աւատ իրենց ընտրութեան մէջ չ'ը ախալելու. և պ. ի դատապարտած անմիտ որդիտի որ վնաս զաջ ճանաչալն անտար նոցա մի որդի զգործ զուգիւնը մէջ բերելու

Այսպիսի ամենայն գիտէ, թէ անցեալ տարի
գրեթէ Կովկասի ամեն կողմերում հայր
սղութիւն էր, Մեր գաւառի երկրագործն
մծամանութիւնը, նոյն իսկ ձմեռուան սկզբ
հայր կարտուութիւն զգալով, անկարծիք էր,
նոցա դուրսիցը ցածքի ժամանակ անտան
սխալի դռնէն:

ի Լւ. աղբարեւ, միջնդեռ. գիւղականը՝ ճարտ. ր և աղբատ, խութերով այս և այն ճողատով. Կ աղայի, մէկը, աշտուականի գտնելը. դր դե րէին, ընկերք ուսելին, փոխըրք ձեռքերին դր ւ և ուսելը¹⁸ ճամար ճաց, չնք աւտու գնել. ալ մուրալու, շատ անգամ խոկ աղայի ւր թխան արարցիք ունայնածուն և դր ղաւնայ. մեր պ. ²⁰ ր գաւառապատան աղբու, Յովնանը. ննանց Ստեփաննոսը, իր ամբարների ըկրանը. ցած 500 տարիի չափ ցորենս փոխարկւում և կը բաժանէ իրենց ղիւնդ գիւղական, մանաւա. աղբատ գաւառու. դր ղալմանաբ, թէ ինչպ. մեր յօդրածանկիլը, որ գաւառական թղթաւ սրբապատ պատօնքը տաննձնէ և, չը կանտ. այս գոլով-թանկ արժանաւոր իր յոդրածան. 8 սին լրագորթեան մէջ մի երկու խօսք ընդհ. կապող թիւղ տալ մէկ ճաւատալու, թէ՛ սպանաւտն կամ ականնջաւոր. մէր եղած, յ. քանի՛ ջերմանալ և պիտեալը ղալմանոց կը գիւղականը կը չեւանդը Յովնաննանի տնի լրարկը, ցորենի ղը միշտիւ ուսին, օրինք. նրա երանանալ և ննջեցիցը հօքի արտոր.

Եթէ այսպիսի և սոցա նման խրդուծիւն
աղաւաղվելով անհեթեթ ձև ու կերպար
ստանան, որք լացի բարեացական արտեր ու
մօխլրական գործերից յետս կանցնելով, ու
բանի վնս նպաստում, այսպիսի արտեր, կ
նում ենք չեղելով, եթէ չարունակվն,
ապակցւոյ է, որ քաղցրութեան վարկը չու
ղվի ր ընկի, համարելով քաղցրութիւնը չ
պիտ աստիաօտիւնան. զոգապատմութեան

Թեան լարիւրինթոս, ինչպիսի էին և են մեզս
նում սրճարան անուանեալ տեղիքը *),

Յ զնմանսն սիմ յուր թի Վստյալաքի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՄ

Կիրակի, նոյեմբերի 16-ին Արթուրու թաղա-
նում վրաց թաղապետական խումբը առաջ Կ
Յաղարկի մի նոր պիեսա (Վաթիկո, վերն
գրով: Պիեսան անդալան կեսանքի է վեր առա-
նեցն հեղինակը խաղում էր իր պիեսայի մեջ
հերկականությունն նրա օգտին էր արվում: Նաա
թաղապետիսնը մեծ համակրությունը ընդունե-
լով էսան:

Ներսիսյան դպրոցի հոգաբարձուների ընտրությանը կատարվեցաւ նոյեմբերի 16-ին, իսկ հաստատուէն չենք կարող հաղորդել մը թիւններէն նոր ընտրված հոգաբարձուներ անունները լսեցինք միայն, որ հին հոգաբարձուների մեծ խումբը նորից ընտրվեցան, իսկ նրանք իրենց, ասում են ընտրվեցան իշխան Ամասունի, Իշխան Գոծառաստի և Քեհեղթեան և Գոլիանի։

«Голосъ» լրագիրը նուիրում է իր 312 համա-
ապանդորդը յօդուածը գաւառական մանու-
ագատութեան խնդրին: Այնչէս որ ազմիրխ-
րացայի մէջ ապականութեանցուցում էր իրարդ
վում, որն է առս թիւրքը, մինչև որ աւորո
պետութեան մէջ մտնչկում էին քաղաքային
գաւառական ինքնապաշտութիւնները, մանու
օրենքները, հակառակ այդ ուղղութեանը, սակ
ծում էին զբախանական կենտրոնացում, յատկա-
նելով մայրաքաղաքի հրատարակութիւնները
իսկ յայտնի ապտութիւն, որ և է բան ասելու
միկ գաւառական մանուլը գաւառապարտած
մնում լուրկեանքը:

Կենդանիների հովանավորության ԹԻՖԼԻՍ
ընկերության անդամները հրավիրվում են բնի-
րություններ ընդհանուր ժողովի նոյեմբերի 20-ի
ընկերական 7½/2 տարե, գիշերայնասուկան
ընկերության բնակարանը, Էդեսանդրեսն ազ-
ում, Բաղնաթմիսկայա փողոցի վրա, խնդրու-
մ է ընկերության անդամներից վճարել բնակ-
թեան գանձապահ Կասուխովին իրանց անդամ-
կան վճարները:

Արե քառասական թղթակցները դրովին չատ անգամ որբավե և լինում։ Ահգ գրում մի քանի քառասական քաղաքներից, որ (Այն) թղթակցները չատ անգամը ենթարկվում անաղաղանքների, միաբարանքների, սպառնալիքների, չատեր կողմից են իրանց հասարակ կան պարագայություններն ու պատժանքները քառասական քաղաքներից միտում, մեր թղթակցներից մինը, որ դիպել է մի քանի պարանքի նիւթական չանքին, ենթարկվեցա՝ մի անգամ ծծիկ փողոցի մէջ։ Ամենից լաւ, էլ նա՛մ ենք, որ մեր թղթակցներից բոլորովին ստորագրեն իրանց թղթակցութիւնները, իրանց խականն ազգանուններով, ալ կողմն անուններով, չատ չատ ստորագրով կը մը և է տառով։ Այն ամանակ լրացործիւր ալ լը ղի՛ գլ կը տառայ և սարսափ կը գլն այն ղիկներին վրա, որոնք գեղեցունքն են գործունէրկարտ, որ, թղթակցիլը առաջին անգամայն յայտնի մեղ իր ազգանունը և ինչ է առով կը ստորագրի իր նամակները և այսինչ ալ ևս հարկարտ չէ յիշել ազգանունը խմբութեանը ուղղակի անունն մէջ։

Գարձեալ ինդրում ենք մեր այս տարվայ ընթացքի մասին, որոնք պարտ են մնացել խմբի ղեկավարին, շուտով ուղարկել մեզ իրանց պատգամները մնացած փողերը:

1881 թվ. համար, ինդրում ենք նրանց շուտ
գրվել:

*) Լրագրութիւնը մեղաւոր չէ, երբ անբա-
խիճ մարդիկ սխալ տեղեկութիւններ են 3
զորութեմ, նա անկողնամասն կերթով ուղղու-
ածն մի տպւած զրգարութիւն, երբ նա-
Լակ կողմը կամենում է իրան արդարացնել: